

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Gummarco confessore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

DE S. GVMMARO CONFESSORE.
 VITA S. GVMMARI PRÆCLARI CONFESSORIS,
 AVTHORE, NI FALLOR, THEOBALDO.

779

Nam Codex nomen authoris non habet, cum tamen constet Gumhari vitam scripsisse Theobaldum ad Sigerum Lerensem Præpositum. Est gravis historia. Author copiosus est: aliquot locis styllum modicè correximus, quibusdam superfluis omisis.

CAP. I.

ANCTVS Gūmarus præclara stirpe ortus, apud Emblehem * Riensis provincie vicum, natus est & enutritus. Qui sanctis pollens exordijs, sanctioribusque postmodum insistens studijs, sanctissimo sine curium vitæ consummavit. Nam à cunabulis mancipatus Deo, tantum crescebat fide & virtutibus, quantum corpore & ætate. Auertens enim se à vanitate & ludis, ad cælum suspirabat, illic patriam suam esse affirmans. Et quid me multa de principio sanctitatis eius dicere attinet? Lenis erat sermone, cõstans in bono opere, humilitate submissus, pietate siue benignitate profusus, vigilijs & ieiunijs castigans corpus suum, in præstandis elemosynis largus ac liberalis. O virum sanctum, qui ad tantum perfectionis culmen absq; scientia literarum pertigerit. Non enim habuerat magistros, nec legere scripturas didicerat: legem verò Dei, scriptam in tabulis carnalibus circumferebat: magistrumque habebat, quem & metuebat, Deum. Ità enim Dominus in Euangelio dicit: Nec vocemini magistri, vnus est enim magister vester, qui in cælis est. Comparetur, si placet, quorundam hominum scientia cum huius viri inscientia. Multi literati, multi sapientes num ei poterunt æquiparari? Legunt antiquorum & recentium patrum scripta, & ex notitia scripturarum quasi semina concipiunt, vt fructum inde referant, & discant operari bonum: sed tamen ad bonum opus faciendum non exurgunt. Nonne igitur huius viri ignorantia, illorum videtur scientie anteferenda, qui Deum diligebat & proximum, declinans à malo semper, & facies bonum?

Octobris m. R. enensis

S. Gumhari patria.

Virtutes eius.

Nescit literas.

Matth. 23.

Literati de fides ad bene agendum, carpuntur.

CAP. II.

Gitur cum bonorum operum flores sanctus Gummarus emitteret, ad aulam Regis perductus est à parentibus suis: dignus quidem, vt regni principibus interesset, & negocia regni procuraret. Pipinus eo tempore regni habenas moderabatur: & ab illo quidem Gummarus susceptus est, sed mallet vtique Deo seruire, quam Regi: mallet priuatus viuere, quam in aula versari. Cogitabat enim sese quasi procul à litore abductum in procellas & turbines seculi, in quo tumultuantur vitiorum cunci, vbi superbia regnat, auaritia sollicitat, inuidia mordet, luxuria feruescit & ardet, ceteraque vitiorum acies hominem oppugnat. Sed voluntati Dei resistere quis potest? Ille eum in sublime voluit eleuare, cuius in Euangelio vox ista est: Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Pro sua verò industria non solum Regi gratus & acceptus, sed etiam cunctis optimatibus eius charissimus fuit. Sermo eius sapientia conditus erat: omnia opera eius Deo & hominibus placebant.

Dedit in aula Pipini Regis, sed inuitus.

Matth. 5.

Matth. 5.

CAP. III.

Necmultum temporis defluxit, & magna præfectura honoratus est. Ità Deus, quos vult, viuificat: qui arbitrio suo & occulto iudicio alios humiliat, & alios sublimat. Sicut Ioseph quondam de vinculis & carcere ad gratiam Pharaonis & principatum Aegypti prouexit: ità nunc ab Riensi provincia sanctum Gummarum eduxit, & in palatio magnificè exaltatum, regia familiaritate honorauit. Prouidit ille, ne Aegyptus fame interiret: prouidebat iste, quantum poterat, ne iustitie penuria pupillos, viduas & orphanos grauaret. Per omnia benedictus Deus, qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

Præfectura ei demandatur. Gen. 41.

1. Pet. 3.

CAP. IIII.

Libet nunc breuiter recitare de sancto Gummaro rem quidem exiguam, sed magnæ pietatis plenam. Non vlla incitante libidine, sed cogente Rege, vxorem duxerat Guuinariam, longè à suis moribus discrepantem. Nam quantum ille humanitate

Ducit vxorem.

tate

Vxor
eius
in
familiā
magna
in-
humanitas.

tate & misericordia, tantum illa crudelitate redūdat. Cum ergo iussu Regis ad expeditionem se pararet, domus suā totiusque familiæ curam potestatemque ei reliquit, admonens, ut erga subiectos multa uteretur mansuetudine: & sic profectus est. Sed illa quadam belluina feritate post eius abscessum cœpit sauire in suos, falsò illis quasdam affingens culpas, & eos negligentia insimulans, quòd debita non persoluerent: contemnebat eorum seruitia, tanquam qui nulli essent vsui, nec vilius precij eos reprobabat. Atque sub hoc prætextu auferebat eis boues eorū & omnē possessiunculam, nihil eis relinquens præter paupertatem & laborē, vitamque cum summa miseria coniunctam. Cumque nihilo minus absque vlla clementia exigeret tantundem ab illis, quantum antea consueuerat, illi bobus spoliati, instar iumentorum colla iugo supponentes, trahebant plaustra onusta vsque ad domum illius gementes atque dolentes. At vide nunc animū non sceminæ, sed immanis belluæ. Rebus omnibus spoliatos, etiam duris affligit verberibus, & capillos illorum tonderi iubet.

CAP. V.

Septem

Attēde
mi-
sericordem
viri Dei
animi-
mum.

ANnis verò nouem exactis, cum dimissus à militia rediret exercitus, sanctus quorundam è seruis suis videt trahentem plaustrum, eundemque dirè casum, toto rasum capite, & miserè lachrymantem. Ad quem cum propius accessisset, motus pietate, Quis te, inquit, frater, intantum afflixit? Quis tibi capur rasit? Quanam est lachrymarum & tanti causa mœroris? Sed cum ille nihil responderet, dominæ suæ crudelitatem reformidans, multis minis ab eo tandem extorsit, ut rei veritatem explicaret. Tum ille vir pius, audiens tantam vxoris suæ sauitiam, ab imo pectore suspirans, iussit illum secum reuerti. Nolentē reuerti præ timore, vi cœgit, dixitque ad omnes, qui illic aderant: Ingressus domum, iubebo mihi potum adferri. Quòd si illa potum vituperauerit, nos contra eum laudemus, ut pudore afficiatur. Inde domum intranti occurrit tota familia, eiulant & clamitant omnes, se grauitè caesos, iniuste spoliatos, modis omnibus miserabiliter vexatos. Ille hoc videns, animo conturbatus est, & versus ad vxorem: Conturbet te Deus, inquit, sicut alios perturbasti. Oportebat cerè bonum operari ad omnes, maxime ad domesticos fidei. Siue enim seruus, siue liber, omnes in Christo vnum sumus. Parce ergo seruis tuis, pone modum sauitiæ tuæ. Eademque hora iussit pecus omne è pastu reduci, & singulis quod suum erat restitui. Deinde cum sedisset quasi sitibundus, potum adferri præcepit. Et cum ceruisia allata ab omnibus ex ordine biberetur, foemina illa more suo nequiter illam vituperabat, Sed sanctus Gummarus, & omnes, qui cum illo venerant, egregiè eam efferebant, atque ita mulierem pudore affectam tacere compulerunt. Post hæc conuiuium lautum & copiosum apparari iussit, tam seruos quam liberos ad illud inuitans: & cum omnium animos paterna consolatione recreasset, exhilaratos à se dimisit in domos suas. Atque hoc humanitatis exemplum ille sanctus vir posteris suis reliquit. Vos igitur, qui diuites estis in hoc mundo, qui domos habetis & familiam, nolite eos nimium dura premere seruitute. Misericordes estote, sicut & pater vester celestis misericors est. Pensate vnam esse omnium conditionem, & vnum in cælis regnare Deū, qui est Dominus vniuersorum. Ipsi omnes nos creaturæ sumus & serui: homines verò non sunt serui hominum, sed conserui. Ad sanctum ergo Gummarum oculos aduertite, factum eius memoria retinete, & erga subditos vestros, misericordes & humani estote.

Obiurgat
vir sanctus
vxorem ob
eius crude-
litem.
Galat. 6.

Familiā vt
tractanda.
Luc. 6.

CAP. VI.

Psal. 83.

Esa. 40.

Romā pro-
ficiscitur.

PORRò sanctus Gummarus magis magisque Deo intendere, sanctioribusque in diebus studijs vacare conabatur, sicut etiam omnium bonorum interest, ut de virtute in virtutem proficiscantur. Animum itaque vltra terrena & caduca erigens, toto desiderio celestibus inhiabat, ut videret Deum deorum in Sion. Igitur in sancto eius pectore an non tibi videtur versari consilium Dei? Haftenus, inquit, militauimus Regi terreno: deinceps militandum est Regi Regum Christo. Parum est, pro labore præsentis militiæ capere præmia peritura: optimum verò, sanctitate vitæ dona promereri sempiterna. Despiciendus est mundus iste, qui tamen alioquò fugit à nobis, & omnis gloria eius instar sceni marcescit. In castra ergo summi Imperatoris deuotus miles venio: hunc sequor, hunc diligo, hunc constanti perseverantia per fidem obseruo. Itaque commendans se Deo, cum nonnullis è vicinis suis Romam proficiscitur.

CAP.

CAP. VII.

ADuerte hic, Lector, iucundum nouumque miraculum. Primo suscepti itineris die, non longè à domo sua progressus, fixit tentorium iuxta fluuium Neram, arboremque pulcherrimam illic stantem, quòd ad fulciendum tentorium esset necessaria, iussit succidi. Mox adest loci illius possessor rusticus, planeque iracundus in omnes inuehitur, nullique parcens, cunctos incusat: versusque ad sanctum Gummarum, multa verborum asperitate eum vexans, Cur, inquit, agrum meum peruasisti? En hic iumèta & tentoria vestra: ità vobis aliena vendicatis, taquam propria. Omnia depascitis, omnia cõculcatis, omnia prosternitis. Quid mihi & tibi, Gummare? Quid mali tibi feci? Neque te offendi, neque quenquam tuorum læsi. Quòd si nulla in me culpa hæret, quid ità innocentem conteris? Et vt cætera damna præteream, hoc vnũ præcipuè dolco, quòd arborem hanc, quam ipse plantaui, quam tot annis seruaui, succidi voluisti. Respondit placido vultu sanctus Gummarus: Agnosco peccatum meum: sed si iniuriam irrogavi, ità vt par est, satisfaciam tibi. Aut præcisam arborem restituum, aut iustum eius precium persoluam. Saltem hac nocte, obsecro, quiesce. Vix multis precibus adduci potuit rusticus, vt vsque manè sileret. Illo autem abeunte, cum intempesta nocte omnes sopor & silentium obtineret, S. Gummarus ad consuetum præsidium & solita orationis arma confugit. Domine, inquit, tu refugium factus es nobis, adiutor optimus in tribulatione. Nè auertas faciè tuam à clamore meo, nè claudas aures tuas ad preces nostras. Quòd si ego, Domine, exaudiri non mereor, saltem eos, qui mecum sunt, attrède. Si verò ad eò peccatis nostris prægrauamur omnes, vt non ascendant ad te preces nostræ, fac propter temetipsum Domine, cuius nec benignitas habet finem, nec dona mensuram. Reueletur hominibus gloria tua, prædicetur ab incredulis nomen tuum: vt sciant quam sit vna fides nostra, & vt non deserat sperantes in se maiestas tua. Tu ergò Domine, qui de nihilo omnia condidisti, qui die tertio herbas, arbores & virgulta de terra produxisti: restitue arborem vt prius integram, & aufer à seruis tuis, quam ignoranter incurrimus, contumeliam. Ità cum orasset iuxta arborem prostratus, surgens collegit arborem, eamque zona sua colligauit. Res mira, & venturæ generationis memoria digna. Ad eò consolidata est arbor illa, ac si nihil prorsus antea cæsa fuisset: atque etiamnum in eodem loco illam sanam videmus, sola vestigia circumligatæ zonæ retinentem in gloriam Dei, & laudè serui eius. Manè redijt rusticus, vt conuentum erat, hesternam adhuc ira tumidus, & pro damno accepto iurgia repetens. At S. Gummarus blandis verbis & iucundo vultu eum compescens, manu eius apprehensa, perduxit ad arborem, eamque inuolatam ostendens: Ecce, ait, fili, arborem, quam tantoperè dolebas precisam. Adhibuit Deus solatium dolori tuo, abstulit angorem cordis tui. Gratias age omnium largitori Deo, cuius benignitate munus memorabile percepisti. Cernens rusticus tantum miraculum, qui prius impatienter tumultuatus erat, diuina inspiratione compunctus, ait: Virtus Dei hæc est. Non est humani operis, vt arbor succisa, exigua noctis spatio in pristinum consurgat statum. Arbor hæc, quam hoc miraculo tibi dedicasti, deinceps mea non erit. Hanc ego tibi do, & quicquid hoc in loco mihi hæreditarium est, eius ego te volo perpetuum & stabilem esse possessorem. Ab illa die firma inter illos inita est amicitia, & post mutua oscula & amplexus pacificè discesserunt.

CAP. VIII.

EAdem nocte, quæ prima fuit itineris sui, beatus vir in tētorio suo quiescebat. Apparuit autem ei in visione Angelus Domini supra tentorium in columbæ specie, aitque ad eum: O Gummare, esto vigil. Ego enim nuncius à Deo missus sum, vt tibi aperiam mandata eius. Disposuisti quidem Romam ire, & orationes Apostolorum Petri & Pauli visitare. Sed Deus vbique præsens est, & bonos & malos in omni loco contemplantur oculi eius, nouitque Dominus qui sunt eius. Tu autem hoc itinere omisso, audi attentius, quid ille mander tibi. Haud procul abest locus, circumfluente amne conclusus, arboribusque constitus. Ex eo arbores extirpabis, & oratorium ibi condas. Hic tibi viuenti sedes, hic defuncto erit requies. Nam cum ex hac vita in cœtus sanctorum fueris assumptus, hic tui artus pausabunt. Interim constanti animo esto, & bonis operibus vigilanter insiste, certissimè sciens, quia ad consortium Angelorum peruenies, & sempiternæ vitæ præmia pro labore temporali percipies. Post hæc egressus, vidit vir sanctus in apice tentorij Angelum in specie columbæ, mirabili splendore rutilantis, & gratias egit Deo: transiensque flumen, & in locum illum ingressus,

Rustic⁹ quidam multa verborum asperitate eum obiurgat.

Psal. 45.

Psal. 9.

Gen. 1.

Arbor præcisâ, et præcisibus restituitur suo loco illa.

Idè rusticus agrum & arborem, seruo Dei dat possidendam.

Non hic reprehenduntur peregrinationes religionis ergo, sed sanctus vir ad sublimiora inuitatur.

gressus coepit cadere & extirpare arbores & frutices, nec cessauit, donec planities amoenissima effecta est. Excisas autem arbores in flumen coniecit, quarum tanta congeries est, vt etiamnum videatur edificiorum culmina æquare: & vbi hætenus fuerant ouium ferarumque domicilia, iam hominum commodissima habitatio est.

CAP. IX.

Describit
insula S. Gum-
mari.
* Renssem
habet co-
dex.

Sed agere locum illū paucis describamus. Nomen huic villæ antiquum, Nivesdunt: quod mutatum, vulgus Ledonem appellauit. Hæc vno à latere respicit Taxandriam, ab altero * Rensem prouinciam. Sed inter hanc & villam amnis Neta medius interfluit, qui eam suo ambitu complectens, ab vtraque separat. Quæ in fluxu eius flexuoso tanquam insula consistens, vtrinque pontem habet, altero venientes admittens, altero exeuntes emittens. Amnis iste Neta, maris accessu crescendo, implet alueum suum: recessu maris imminuitur. Dulces ad potandam aquas semper habet, sub quibus alit immensam piscium copiam. Progressus autem, præterfluit casas in ripis eius extructas, prata irrigat, sæcundat arua, per vmbrosas labitur syluas. Si quis in medio stans eius insulæ, oculos circumferat, iucundo spectaculo eius animus oblectatur. Adspicitur enim ultra amnem planities lara & ampla, floribus & pascuis vberimis ornata. In circuitu ingens sylua cernitur, in longum & latum diffusè sese porrigens. Illic glandiferae arbores, illic pascua, ibi ferarum cubilia, vsuque hominū multum necessaria. Quid de agrorum adiacentium fertilitate dicam? Illos præ cæteris laudo, quia coluntur illi quidem cum labore, sed maximè redundant vbertate. In ea igitur regione locus hic situs, habet in medio sui ecclesiam lapidibus extructam, & decenter perornatam: in qua S. Gummarus reliquæ afferuantur, quæ sunt totius patriæ munimentum, liberatio hominum, spes benigna, laus iucunda, salus certissima.

CAP. X.

S. Gummarus
renque præ-
stante Deo
patriæ sa-
lus.

S. Gummarus
condit
ecclesiā in
S. Petri ho-
norem.
Luc. 9.

Rom. 2.

Actiua &
contempla-
tiua vitæ
vicissim dat
operam.

Psal. 74.

Sed nunc ad institutum reuertamur opus. Sanctus Gummarus postquam arbores, spineta & frutices extirpauit, ecclesiam illic in honore S. Petri cōdidit, atque in ea iugiter orationibus inuigilās, ad supernam beatorum spirituum ciuitatē ardentè suspirabat, oculos interiores nequaquam ad vanitatem retorquens, sciens scriptū esse: Nemo mittens manū suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei. Sanctorum verò gesta scrutabatur, & ad eorum exempla vitam conformabat suam. Præcepta Dei auribus audiebat, opere exequabatur. dicit enim scriptura: Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Quoties autem visum illi fuit ad villam suam Emblehem reuerti, eundo vel redeundo nullum sentiebat laborem, paruo enim interuallo indè aberat. Considerate hæc, fratres, temporalem huius viri militiam. Apud Emblehem actiuam exercebat vitam, nudis porrigens indumenta, esurientibus escam, ægrotorum gerens curam, peregrinos excipiens hospitio, pupillos defendens, viduas protegens, & id genus bonis operibus intus. Quoties autem à terrenis animo ad caelestia sublato, soli cōditori per contemplationem intendere voluit, ad locum oratorij sui recurrebat. Hæc sunt enim duæ vitæ, actiua & contemplatiua, sine quibus ad Deum perueniri non potest. His quasi pennis quibusdam fretus, ad sublimia ferebatur, de quibus Psalmita ait: Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam?

CAP. XI.

Vxor eius
imitis &
fœta bellua.

Fodit baculo
terram,
& fons erū-
pit.

Silendum verò non est, quàm præclara virtute S. Gummarus emicuerit. Nam messis tempore, cum exirent homines vndique in agros, ait illi vxor sua: En alij ad messem properant: quid nos desidiosa torpemus? Exiit ergo cum familia in agros: cumque instarent operi, nimis iam media die solis æstus erat. Petierunt itaque paulisper dimitti, vt ardorem sitis extinguerent. Sed mulier truculenta nullā cœpti operis intermissionem fieri sinebat: immò delassatos vrgebat minis & acerbis sermonibus. Cumque iam præ labore & siti deficerent, sanctus Gummarus venit in agrum. Cui occurrerunt omnes, & ad pedes eius procidentibus, lachrymabundi dixerunt: Ecce, pater, deficiamus. Labor iste in tanto solis feruore intolerabilis est, & nos siti perimus. Rogauimus dominam nostram, vt concederet nobis paulisper respirare, & haustu aquæ nos refocillare, sed prorsus renuit. Miserere ergo saltem tu pater, & serua nos. Ijs verbis commotus, ait vxori: O pectus ferreum & peruersa mens, cur non flesteris misericordia? Nihil tibi nobiscum rei sit, quæ talem geris animum. Recede hinc inuisa Deo, hominibus odiosa. Illa mox recessit, reprehensionem eius parvipendens. At vir sanctus fodit baculo terrā, & eruperunt aquæ largissima: quas omnes illi

illi alacriter hauserunt, magis praesenti miraculo, quam potu, refecti. Hodieque manat fons ibidem, ut sit praeclarae virtutis testimonium. Elias quondam potestate verbi caelos aperuit, cum fuisset clausum annis tribus & mensibus sex. Ille, inquam, iusu est supernis pluuiam deposuit, qua arentem terram irrigauit: Gummarus ictu baculi est profundo abyssi aquam eduxit, qua sitientes recreauit. Vtriusque miraculi idem Deus author est, qui mirabilis est in sanctis suis, quos adeo gloriosos efficit, ut ipsis elementis possint imperare. Compleri quidem cernimus, quod Dominus ait: Amen dico vobis, qui credit in me, opera quae ego facio, & ipse faciet. Fiunt igitur signa per manus sanctorum in gloria Domini nostri Iesu Christi, qui erat, & qui est, & qui venturus est.

CAP. XII.

Porro vxor beati viri, domum, ut diximus, regressa, nimio ardore periclitari coepit. Vltix enim impietatis eius sitis eam vexabat, quae paulo ante familiam sitientem refocillari non permiserat: & iusto Dei iudicio, quae per commiserationem sentire noluit, quantum sitis alios affligeret, cruciatum illum intolerandae sitis in se translatum male experta est. Dicit enim Dominus in Euangelio: Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Nec potuit ardorem illum aqua extinguere: immo aqua, vi & natura sua amissa, in eius pectore sitim nutrebat. Sentiens igitur illa sibi mortem imminere, per nuncium deprecata est Gummaro clementiam. Ille autem animaduertens diuina ultione eam cruciari, & incidisse in laqueum, quem alij tetenderat, noluit malum pro malo reddere: sed domum veniens, eamque propemodum animam efflare cernens, signo sanctae Crucis consignauit eam, & porum sua manu porrexit. Et statim quidem corpore reualuit, sed animum tamen non mutauit.

CAP. XIII.

Alio tempore cum apud Lenchem familia eius meteret in agro secunda feria, foemina quaedam infantulum suum pannis obuolutum, in manipulo collocauit, ut dormiret, atque inde ad laborem recessit. Vbi obdormiuit puer, coluber per os in ventrem eius irrepsit. Interim superueniens S. Gummarus, videt infantem dormientem, & ab ore eius caudam colubri extantem. Mox igitur caudam perfodiens, retrahit serpentem: conuocansque familiam, Quae est, inquit, mater huius pueri? Illa praetimore tacente, ait ad eam: Cur huc infantem attulisti? cur non potius domi eum reliquisti? Sed gratias age Deo: en quanto ab hoste eripui eum. Quod adhuc viuit, donum Dei est. Caput & rotum ferè corpus suum coluber intulerat in ventrem eius, vix cauda ab ore prominente. Cunctis vero stupentibus, ad virgam suspendit serpentem. Dicente autem matre infantis, sine matre non esse tutos infantes, vir pius misericordia motus, omnibus suis eam praefixit legem, ut quaecumque mulier lactentem paruulum haberet, secundis feriis ab omni seruitio esset immunis. Ita ille imitabatur Christum, dicentem: Dimittite, & dimittetur vobis.

CAP. XIII.

Eodem tempore fuit Rumoldus vir sanctus, diuina gratia plenus, qui vitia penitus mortificans, ad virtutum culmina in dies contendeat. Non die, non nocte a bono vacabat opere: sed carnem suam ieiunijs & vigilijs attenuas, orationibus assiduis incumbens, Apostolicum nitebatur implere mandatum, Mortificate membra vestra, quae sunt super terram: & illud, Sine intermissione orate. Ita virtutibus cunctis munitus, vbicumque aliquem bonae conuersationis esse nouerat, cum illo cupiebat de vita aeterna conferre, & sanctae scripturae ferculis pinguescere. Audiens igitur de S. Gummaro, videre illum summopere desiderabat. Gummarus quoque eius fama comperta, non minori eius videndi desiderio tenebatur. Cumque tandem conuenissent duo illa clarissima eius prouinciae luminaria, non de vanis & caducis habuere sermonem, sed mutua exhortatione se instruentes, iam caelestis vitae dulcedinem degustabant. Loquebantur inter se, quam multa sint insidiae daemonum, quae arma aduersus eas Deus nobis contulerit: quae supplicia reprobis, quae pramia iustis parata sint: quam sit haec vita breuis, quam aeternis plena: quae certamina sancti pertulerint, quas in caelis coronas acceperint. Haec & id genus alia multa de scripturis diuinis in medium proferentes, etiam auditorum animos rigabant. Quando autem a se recessuri erant, diem & locum constituiebant, ad quem rursus pariter conuenirent: quo quidem die in loco, qui dicitur Stadeki, sibi occurrerunt, vtrique manu gestantes virgam atidam. Vbi cum more suo spiritalibus se vicissim epulis refecissent, eum locum, ut qui in medio esset itinere, & aequali spatio ab vtriusque habitatione distaret,

elegerūt: placuitque illis ex instinctu diuino, vt singulis annis cum totius populi frequentia illic conuenirent cum Crucibus, & thecis, & sanctorum reliquijs, Missasque pro communi salute celebrarent. Quod cum ita constituisset, vterque proiecit virgam suam: quæ in vicinâ quercûs trunco consistentes, in momento viruerunt, floresq; & folia protulerunt, quemadmodum testantur multi. Hoc verò tam euidenti signo Deus declarare voluit, illud sibi placere consilium, talemque conuentum sibi gratissimum fore. ait enim: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum.

Virgæ aridæ
repente vi-
rescunt.

Mãth. 18.

CAP. XV.

Iohan. 12.

Dolent re-
probi mori
turi: dolent
iusti vitam
suam pro-
longari.

Tandem adueniente tempore, quo emeritum militem suum Gummarum Christus ad coronam euocare constituerat, morbo fatigari cœpit, sensitque diem suæ resolutionis adesse. Nec verò quicquam timuit mori, quod plerique omnes timent: sed erat de premio securus, sciens cui à primis ætatis inijs sese deuouisset, cui hucusquæ militasset, ad quem etiam se sperabat cum victoria abiturum ex hoc mundo, confirmatus illa sententia Saluatoris: Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus: & ubi sum ego, illic & minister meus erit. Quod est contra homines huic mundo addictos, qui cum leui pulsantur molestia, timent & trepidant, voraque & supplicationes pro vitæ prorogatione multiplicant, extremamque diem cum multa trepidatione præstolantur. Dolent isti de carne exituri: dolent iusti diutius in carne victuri: quippè sanctis omnibus hoc vnum votum atque desiderium est, vt posita carnis sarcina, ad requiem, æternam victuri, proficiscantur.

CAP. XVI.

S. Gumma-
rus abijt in
caelos.

Postquam ergò morbo correptus vir Dei, in villa sua decubuit, cursum mortalis vitæ absoluit quinto Idus Octobris, sanctamque animam per manus Angelorû in supernas transmisit sedes: ubi nunc fruatur perenni vitæ gloriosus Domini cõfessor, lætaturque in caelestium ciuium contubernia se introductum. Sed & facer ille chorus gaudet numerum suum tanti ciuis accessione adactum. Nos ergò, fratres, qui peccatorum mole premimur, diuinum imploremus auxiliû, vt inter seculi turbines adhuc constitutos non deserat, sed sua nos benigne tueatur, nobisque remittat peccata nostra. Rogemus etiam, vt apud Dominum nobis patronus sit beatus Gummarus, præstetque nobis eius intercessione pietas diuina, vt aboleantur peccata nostra, Amen.

Translatio S. Gummarum, per F. Laur. Surium in compendium redacta.

Viso Vira-
chilidis san-
ctimonialis.

Sacrum eius
corpus mo-
ueri nõ po-
test.

Onuenerant ad exequias S. Gummarum frequentes amici & cognati eius, visumque est illis, sanctas reliquias in supradicta villa cõdendas, vt in nativo solo etiam monumentum haberent. Sed alia fuit Dei voluntas. Dormienti enim quadam nocte Virachildi sanctimoniali in oratorio sancti Petri, quod sanctus Gummarus edificarat, ita dictum est: Transferantur reliquiae beati viri in eius ecclesiam. Tu verò hanc diuinam iussione omnibus reuelas, vt cum omni deuotione eam exequi maturent. Quod semel illa, iterumque neglexit, verita neminem ipsi fidem commodaturum. Tertia nocte visus est ei sanctus Gummarus adesse, atque ita compellere dormientem: Cur ita negligenter agis? Tandem indica omnibus, quod audisti? Vt verò non dubitent te à nobis missam, signum hoc, quod tibi imprimo, contemplantur in facie tua. Et hæc dicens, posuit dexteram manum suam super faciem eius. Cuius tactu caro in candorem mutata est, & digitorum impressa vestigia retinuit. Manè indicat illam rem totam presbytero, & alijs qui aderant, nec quisquã ausus fuit in dubium reuocare, quod signi euidentia comprobabat. Venerunt itaque ad monumentum, sed eo aperto, nulla vi aut arte sacras reliquias mouere poterunt. Stupentibus cunctis, superuenit custos pecorû S. Gummarum, qui suam quoque operam eius extruenda ecclesie nauarant. Is facile è sepulcro sanctissimum corpus eleuans, vsque ad amnem, ubi parata erat nauicula, illud deportauit. Quod ubi impositum fuit nauiculæ, illa sine vilo remige vel nauclero cursu velocissimo, nõ sine ingenti miraculo, ad villam contendit, ibique substitit. Tum verò inde ablatum beati viri corpus, cum multa reuerentia in eius ecclesia humatum est, atque illic annis quadraginta quieuit. Postquam autem constructum est monasterium, quod ibi adhuc cernitur, in illo honorifice repositum est, & eleuatum: ubi etiã vsque, in præsentem diem multa sunt miracula, & quicunq; fideliter S. Gummarum inuocat, in omni necessitate eum propitium experitur.

tur: nec immeritò eius loci plebs, tãquàm cœlitus sibi oblato tãto thesauro latatur.

Sed iam paucis quædam ex ijs miraculis referamus, quæ ad eius tumulum facta sunt. Accidit quandoquè, vt propter multas hominum iniquitates, Nortmannorũ gens ferocissima in eam regionem adueniret, omnia circunquaque depopularetur, Antuerpiam inflammaret, & vbiquè luctu compleret omnia.

Nortmanni
Belgium
populantur.

Porro per fluuium *Schindam ad villam Turninum peruenerunt barbari illi, vbi erat monasterium S. Fredegandi confessoris. Sed Deus propter iniquitatẽ habitantium exofus locum, reliquias eius iussit aliò transferri, vt nullum esset obstaculum aduersus imminens desolationem. Ijs sublati, tanquàm muro & propugnaculis vrbis euerfis, irruit barbara gens, & ædificia omnia atque ipsum monasterium incendit, homines partim trucidauit, partim captiuos abduxit, nihil præter humũ relinquens. Indè progressi illi, apud Mechliniam S. Rumoldi ecclesiam exusserunt, villam & incolas gladio & igni perdidierunt. Vbi verò ad S. Gummarum ecclesiam ventum est, vires suas eius meritis eneruari senserunt. Cùm enim in monasterij tectum ignem iniecissent, repulsus & extinctus est diuinitus. Sed ea re magis inflammatus est furor hostilis. Iraque in templum irruunt, Fredegerum presbyterum sacrificium offerentem, & mortem expectentem potiùs, quàm reformidantem, ad sacram aram crudeliter perimunt. Sed non dormitat vltio præpotentis Dei. Cùm enim prædam omnem ad nanim apportarent, duo Reges eorum Reolfus & Reginarius diuinitus percussi sunt: Reolfus ventrem purgans, viscera omnia effudit: Reginarius & oculis captus, & dira morte extinctus est. Discant hinc homines impij manus abstinere à rebus Deo sacratis, nec manus iniicere in sanctos eius.

Vide quid
conferant
sanctorum
patrocinia.

Vltio diuina
in Reges
sacrilegos.

Aliud quiddam nostris diebus factum est, cuius multi sunt testes fide digni. Iuuenis quidam Gerolphus, ab ipso ortu suo mutus & surdus, cùm aliqui parentes haberet ingenuos, tandem aliquandò ad villam S. Gummarum peruenit. Vbi cùm oratoriũ frequentaret, & in monasterio sedulus esset atque officiosus, laquam apportans & pavementum verrens, S. Gummarus eius labori vicem rependens, aures eius aperuit, & diu tacentia ora laxauit, vt & facile audiret, & sapienter loqueretur, non solum Teutonice, sed etiam Latine. Vbi hoc insigne miraculum auditum est, accurrit ad templum incolæ omnes loci illius, accedunt propiùs, adspiciunt, colloquuntur, gratias Deo agunt. Prima omnium vox eius fuit, semel atque iterum & tertio repetitum S. Gummarum vocabulum. Ad eò autem locum illum dilexit, vt nec patriam, nec parentes reuisere vellet. Multa alia per S. Gummarum effecit miracula Christus Dominus ad laudem & gloriam nominis sui, qui viuunt & regnat in infinita secula, Amen.

Surdus &
mutus mirè
sanatur.

VITA BEATI BRVNONIS ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS, AVTHORE ROGERO VEL ROTH-

gero Benedictino, qui claruit Anno Christi 1040.

PROLOGVS AVTHORIS AD FOLCMARVM Archiepiscopum.

Domino in Christi gratia beatissimo, atq; in omni splendore sapientia perfectissimo Folcmaro Archiepiscopo, *Rothgerus seruatorũ suorũ vltimus, veræ claritatis gloriam sempiternã. Imposuit sanctitatis vestrae reuerentia super caput meum grauem quidem sarcinam, sed pro captu paruitatis meæ dulcem admodum & iucundam: videlicet vt vitam mirabilis & magnifici Archiepiscopi Brunonis, qua potuerim sermonis facultate describerem, cui virtus laudem contulit, quam, vt ipse meruit, tili mei officium implere non potuit. De ipso tamen quomodo cunquè loqui, quia vos iussistis, delectabile fuit: qui ab initio sic fuit animatus, vt non magis sua causa se putaret natum, quàm nostra rei que publicæ procreatũ. Fecit omninò plurima, & propè infinita, quæ digna fuerunt sempiterna memoria: sed non expectet auditor à me, aut à quolibet hæc omnia explicanda. Quod si quis fideliter & verè agendum promitteret, singulos, quos pueritiam prætergressus vixit, annos proprijs & ijs vtiquè spatiosis codicibus insigniret. Aestimo igitur multos longè lateque hac occupatos industria, vt gesta eius ijs etiam, qui post futuri sunt, partim scribendo, partim commemorando transmittant. Non enim in vna prouincia, aut in vno negociabatũ regno: omnium, quos adire poterat, salutem beneuolentiæ

*Rogerus
*Rogerius

Brunonis
innumeræ
res præclaræ
gestæ.